

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

บทนี้เป็นการสรุปถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย สรุปผลการวิจัย
อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการเสริมสร้างค่านิยมทางการเมืองให้แก่นักเรียนของอาจารย์
โรงเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร ตามการรับรู้ของอาจารย์ที่มีภูมิหลังต่างกันในด้านเพศ
อายุ ระดับการศึกษา สาขาวิชาที่สอน และประสบการณ์ในการทำงาน
2. เพื่อเปรียบเทียบการรับรู้ของอาจารย์และนักเรียน เกี่ยวกับการเสริมสร้าง
ค่านิยมทางการเมืองให้แก่นักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ อาจารย์และนักเรียนโรงเรียน
มัธยมศึกษา สังกัดกองการมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา ปีการศึกษา 2531 มีจำนวนอาจารย์
ทั้งหมด 14,635 คน และจำนวนนักเรียนทั้งหมด 246,889 คน จากโรงเรียนมัธยมศึกษา
ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 104 โรงเรียน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้
ตารางของ โรเบิร์ต วี. เครซี่ และเดย์เล่ ดับเบิลยู มอร์แกน (Robert V. Krejcie
and Daryle W. Morgan) โดยมีค่าระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 ได้กลุ่มตัวอย่างที่
เป็นครู-อาจารย์ จำนวน 375 คน และนักเรียนจำนวน 384 คน แต่เพื่อสะดวกในการวิจัย
จึงขอรวมเป็น 385 คน รวมทั้งหมดเป็น 760 คน แล้วใช้เทคนิคสุ่มตัวอย่างแบบหลายชั้น
(Multi-Stage Sampling Technique) คือสุ่มหากกลุ่มตัวอย่างตามขนาดของโรงเรียน

ใหญ่พิเศษ ใหญ่ กลาง และเล็ก ได้จำนวน 11 โรงเรียน โดยเทียบสัดส่วน 1 : 10 จากโรงเรียนทั้งหมด 104 โรงเรียน ในการคำนวณใช้วิธีการเทียบสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่าง อาจารย์และนักเรียนตามขนาดโรงเรียนดังกล่าว หลังจากนั้นสุ่มตัวอย่างที่เป็นอาจารย์และนักเรียนใช้วิธีสุ่มตัวอย่าง (Simple Random Sampling) โรงเรียนละ 25 เปอร์เซ็นต์ สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นอาจารย์ และโรงเรียนละ 1.4 เปอร์เซ็นต์ สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียน ได้กลุ่มตัวอย่างรวมทั้งหมด 760 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ลักษณะของเครื่องมือ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง มีลักษณะเป็นแบบประเมินค่า แบ่งเป็น 2 ชุดคือ

1.1 แบบสอบถามของอาจารย์

1.2 แบบสอบถามของนักเรียน

แบบสอบถามของอาจารย์ แบ่งเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เกี่ยวกับภูมิหลังของอาจารย์มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (Checklist) จำนวน 10 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการเสริมสร้างค่านิยมทางการเมืองให้แก่ นักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามการรับรู้ของอาจารย์และนักเรียน ลักษณะคำถาม เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) จำนวน 40 ข้อ

แบบสอบถามของนักเรียน ใช้แบบสอบถามในตอนที่ 2 เช่นเดียวกับของอาจารย์

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้าคำรา เอกสาร วารสาร บทความ สิ่งพิมพ์ หนังสือ และรายงานการวิจัยต่าง ๆ เกี่ยวกับการเสริมสร้างค่านิยมทางการเมือง เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม แล้วนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา การใช้ภาษา และรูปแบบของแบบสอบถามนำมาให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจแก้ไขอีกครั้งหนึ่ง แล้วจึงนำไปทดลองใช้กับอาจารย์และนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานครที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวนทั้งหมด 70 คน เพื่อหา

ความเที่ยง แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข เป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถึงอธิบดีกรมสามัญศึกษา และขอหนังสือจากกรมสามัญศึกษาถึงหัวหน้าสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 12 โรงเรียน เพื่อขอความร่วมมือในการวิจัย โดยผู้วิจัยแจกและเก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติ โดยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ ค่ามัธยฐาน เลขคณิต ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t-test) นำเสนอในรูปแบบตารางและความเรียง

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ภูมิหลังของอาจารย์ อาจารย์ที่ตอบแบบสอบถาม เป็นหญิงมากกว่าเป็นชาย กล่าวคือ เป็นหญิงร้อยละ 78.4 เป็นชายร้อยละ 21.6 อายุของอาจารย์ส่วนใหญ่ 30 ปีขึ้นไป ร้อยละ 88.3 เป็นอายุต่ำกว่า 30 ปี ร้อยละ 11.7 คุณวุฒิของอาจารย์ส่วนใหญ่เป็น อนุปริญญาหรือปริญญาตรี ร้อยละ 78.1 มีคุณวุฒิสองกว่าปริญญาตรีขึ้นไป ร้อยละ 21.9 อาจารย์ส่วนใหญ่สอนทางมนุษยศาสตร์หรือสังคมศาสตร์ ร้อยละ 54.7 สอนทางวิทยาศาสตร์ ร้อยละ 45.3 อาจารย์ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการทำงานตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป ร้อยละ 81.6 มีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 10 ปี ร้อยละ 18.4 อาจารย์ส่วนใหญ่มีตำแหน่งหน้าที่เป็น ครู-อาจารย์ปฏิบัติการสอน ร้อยละ 79.2 มีตำแหน่งเป็นผู้บริหารหรือผู้ช่วยฝ่ายบริหารโรงเรียน ร้อยละ 20.8 อาจารย์ส่วนใหญ่ให้ความสนใจเรื่องการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนมากที่สุด ร้อยละ 91.5 นอกจากนั้นไม่สนใจ ร้อยละ 8.5 อาจารย์ส่วนใหญ่ไม่เคยไปศึกษาดูงานจากโรงเรียนที่มีการจัดโครงการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียน ร้อยละ 68.8 เคยไปศึกษาดูงาน ร้อยละ 31.2 อาจารย์ส่วนใหญ่คิดว่าวิชาที่สอนจะมีผลต่อการเสริมสร้างค่านิยมทางการเมืองได้มีจำนวนมากที่สุด ร้อยละ 86.1 คิดว่าไม่ได้ จำนวนร้อยละ 13.9

อาจารย์ส่วนใหญ่ตอบว่าจำนวนนักเรียนในโรงเรียนที่ตนเองสอนอยู่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 2,000 คนขึ้นไป มีมากที่สุด ร้อยละ 82.9 มีน้อยกว่า 2,000 คน ร้อยละ 17.1

ตอนที่ 2 การเสริมสร้างค่านิยมทางการเมืองให้แก่นักเรียนของอาจารย์โรงเรียนมัธยมศึกษา ตามการรับรู้ของอาจารย์ รวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก การรับรู้ของอาจารย์ที่มีภูมิหลังต่างกันในด้าน เพศ อายุ สาขาวิชาที่สอน และประสบการณ์ในการทำงาน รวมทุกด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 แต่การรับรู้ของอาจารย์ที่มีภูมิหลังต่างกันในด้านระดับการศึกษา รวมทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาตามภูมิหลังและจำแนกรายด้าน สรุปได้ว่า

2.1 อาจารย์รับรู้ว่าการเสริมสร้างค่านิยมทางการเมืองให้แก่นักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาทั้งอาจารย์ชายและหญิง รวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.70$, $\bar{X} = 3.62$ ตามลำดับ)

2.2 การรับรู้ของอาจารย์ชายที่มีต่อการเสริมสร้างค่านิยมทางการเมืองให้แก่ นักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา อยู่ในระดับมากทุกด้าน ($\bar{X} = 3.70$) กล่าวคือ การรับรู้ของอาจารย์ชายที่เสริมสร้างมากที่สุดคือ ถือมั่นในหลักวินัยในตนเอง และความรับผิดชอบ ต่อตนเอง หมั่นคณะ และสังคมส่วนรวม และที่เสริมสร้างน้อยที่สุดคือ มุ่งมั่นในหลักการมีส่วนร่วมและความร่วมมือ

2.3 การรับรู้ของอาจารย์หญิงที่มีต่อการเสริมสร้างค่านิยมทางการเมืองให้แก่ นักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา อยู่ในระดับมากทุกด้าน ($\bar{X} = 3.62$) กล่าวคือ การรับรู้ของอาจารย์หญิงที่เสริมสร้างมากที่สุดคือ ถือมั่นในหลักวินัยในตนเอง และความรับผิดชอบ ต่อตนเอง หมั่นคณะ และสังคมส่วนรวม และที่เสริมสร้างน้อยที่สุดคือ ศรัทธาในวิธีการ แห่งปัญญา และมุ่งมั่นในหลักการมีส่วนร่วมและความร่วมมือ

2.4 อาจารย์รับรู้ว่าการเสริมสร้างค่านิยมทางการเมืองให้แก่ นักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาทั้งอาจารย์ที่มีอายุต่ำกว่า 30 ปี และ 30 ปีขึ้นไป รวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.70$, $\bar{X} = 3.63$ ตามลำดับ)

2.5 การรับรู้ของอาจารย์ที่มีอายุต่ำกว่า 30 ปี ที่มีต่อการเสริมสร้างค่านิยมทางการเมืองให้แก่นักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา อยู่ในระดับมากทุกด้าน ($\bar{X} = 3.70$) กล่าวคือ การรับรู้ของอาจารย์ที่มีอายุต่ำกว่า 30 ปี ที่เสริมสร้างมากที่สุดคือ เชื่อมั่นในหลักความเสมอภาค สิทธิเสรีภาพ และความยุติธรรม และที่เสริมสร้างน้อยที่สุดคือ ศรัทธาในวิธีการแห่งปัญญา

2.6 การรับรู้ของอาจารย์ที่มีอายุ 30 ปีขึ้นไป ที่มีต่อการเสริมสร้างค่านิยมทางการเมืองให้แก่นักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา อยู่ในระดับมากทุกด้าน ($\bar{X} = 3.63$) กล่าวคือ การรับรู้ของอาจารย์ที่มีอายุ 30 ปีขึ้นไป ที่เสริมสร้างมากที่สุดคือ ถูกรับผิดชอบในหลักวินัยในตนเอง และความรับผิดชอบต่อตนเอง หมั่น และสังคมส่วนรวม และที่เสริมสร้างน้อยที่สุดคือ มุ่งมั่นในหลักการมีส่วนร่วมและความร่วมมือ

2.7 อาจารย์รับรู้ว่าการเสริมสร้างค่านิยมทางการเมืองให้แก่นักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาทั้งอาจารย์ที่มีการศึกษาระดับอนุปริญญาหรือปริญญาและสูงกว่าปริญญาตรี รวมทุกด้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.61$, $\bar{X} = 3.74$ ตามลำดับ)

2.8 การรับรู้ของอาจารย์ที่มีการศึกษาระดับอนุปริญญาหรือปริญญาที่มีต่อการเสริมสร้างค่านิยมทางการเมืองให้แก่นักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา อยู่ในระดับมากทุกด้าน ($\bar{X} = 3.61$) กล่าวคือ การรับรู้ของอาจารย์ที่มีการศึกษาระดับอนุปริญญาหรือปริญญา ที่เสริมสร้างมากที่สุดคือ ถูกรับผิดชอบในหลักวินัยในตนเอง และความรับผิดชอบต่อตนเอง หมั่น และสังคมส่วนรวม และที่เสริมสร้างน้อยที่สุดคือ ศรัทธาในวิธีการแห่งปัญญา และมุ่งมั่นในหลักการมีส่วนร่วม และความร่วมมือ

2.9 การรับรู้ของอาจารย์ที่มีการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรีที่มีต่อการเสริมสร้างค่านิยมทางการเมืองให้แก่นักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา อยู่ในระดับมากทุกด้าน ($\bar{X} = 3.74$) กล่าวคือ การรับรู้ของอาจารย์ที่มีการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรีที่เสริมสร้างมากที่สุดคือ ถูกรับผิดชอบในหลักวินัยในตนเอง และความรับผิดชอบต่อตนเอง หมั่น และสังคมส่วนรวม และที่เสริมสร้างน้อยที่สุดคือ มุ่งมั่นในหลักการมีส่วนร่วมและความร่วมมือ

2.10 อาจารย์รับรู้ว่าการเสริมสร้างค่านิยมทางการเมืองให้แก่นักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาทั้งอาจารย์ที่สอนสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และสาขาวิชามนุษย์ศาสตร์หรือสังคมศาสตร์ รวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.63$, $\bar{X} = 3.65$ ตามลำดับ)

2.11 การรับรู้ของอาจารย์ที่สอนสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ที่มีต่อการเสริมสร้างค่านิยมทางการเมืองให้แก่นักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา อยู่ในระดับมากทุกด้าน ($\bar{X} = 3.63$) กล่าวคือ การรับรู้ของอาจารย์ที่สอนสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ที่เสริมสร้างมากที่สุดคือ ถ้อยมั่นในหลักวินัยในตนเอง และความรับผิดชอบต่อตนเอง หมั่นคณะ และสังคมส่วนรวม และที่เสริมสร้างน้อยที่สุดคือ ศรัทธาในวิธีการแห่งปัญญา

2.12 การรับรู้ของอาจารย์ที่สอนสาขาวิชามนุษยศาสตร์หรือสังคมศาสตร์ที่มีต่อการเสริมสร้างค่านิยมทางการเมืองให้แก่นักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา อยู่ในระดับมากทุกด้าน ($\bar{X} = 3.65$) กล่าวคือ การรับรู้ของอาจารย์ที่สอนสาขาวิชามนุษยศาสตร์หรือสังคมศาสตร์ที่เสริมสร้างมากที่สุดคือ ถ้อยมั่นในหลักวินัยในตนเอง และความรับผิดชอบต่อตนเอง หมั่นคณะ และสังคมส่วนรวม และที่เสริมสร้างน้อยที่สุดคือ มุ่งมั่นในหลักการมีส่วนร่วมและความร่วมมือ

2.13 อาจารย์รับรู้ว่าการเสริมสร้างค่านิยมทางการเมืองให้แก่นักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาทั้งอาจารย์ที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 10 ปี และ 10 ปีขึ้นไป รวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.71$, $\bar{X} = 3.62$ ตามลำดับ)

2.14 การรับรู้ของอาจารย์ที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 10 ปี ที่มีต่อการเสริมสร้างค่านิยมทางการเมืองให้แก่นักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา อยู่ในระดับมากทุกด้าน ($\bar{X} = 3.71$) กล่าวคือ การรับรู้ของอาจารย์ที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 10 ปีที่เสริมสร้างมากที่สุดคือ เชื่อมั่นในหลักความเสมอภาค สิทธิเสรีภาพและความยุติธรรม และที่เสริมสร้างน้อยที่สุดคือ ศรัทธาในวิธีการแห่งปัญญา

2.15 การรับรู้ของอาจารย์ที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 10 ปีขึ้นไป ที่มีต่อการเสริมสร้างค่านิยมทางการเมืองให้แก่นักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา อยู่ในระดับมากทุกด้าน ($\bar{X} = 3.62$) กล่าวคือ การรับรู้ของอาจารย์ที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 10 ปีขึ้นไป ที่เสริมสร้างมากที่สุดคือ ถ้อยมั่นในหลักวินัยในตนเอง และความรับผิดชอบต่อตนเอง หมั่นคณะ และสังคมส่วนรวม และที่เสริมสร้างน้อยที่สุดคือ มุ่งมั่นในหลักการมีส่วนร่วมและความร่วมมือ

2.16 อาจารย์รับรู้ว่าการเสริมสร้างค่านิยมทางการเมืองให้แก่นักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาทั้งอาจารย์ชายและหญิง รวมทุกด้านและรายด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ

2.17 อาจารย์รับรู้ว่า การเสริมสร้างค่านิยมทางการเมืองให้แก่นักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาทั้งอาจารย์ที่มีอายุต่ำกว่า 30 ปี และ 30 ปีขึ้นไป รวมทุกด้าน และรายด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

2.18 อาจารย์รับรู้ว่า การเสริมสร้างค่านิยมทางการเมืองให้แก่นักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาทั้งอาจารย์ที่มีการศึกษาระดับอนุปริญญาหรือปริญญา และสูงกว่าปริญญาตรี รวมทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาจำแนกแต่ละด้านพบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 รวม 1 ด้านคือ ด้านศรัทธาในวิธีการแห่งปัญญา และแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 รวม 1 ด้านคือ ด้านถือมั่นในหลักวินัยในตนเอง หมู่คณะ และสังคมส่วนรวม และไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ในด้านเชื่อมั่นในหลักความเสมอภาค สิทธิเสรีภาพ และความยุติธรรม และด้านมุ่งมั่นในหลักการมีส่วนร่วมและความร่วมมือ

2.19 อาจารย์รับรู้ว่า การเสริมสร้างค่านิยมทางการเมืองให้แก่นักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาทั้งอาจารย์ที่สอนสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และมนุษยศาสตร์หรือสังคมศาสตร์ รวมทุกด้านและรายด้าน ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

2.20 อาจารย์รับรู้ว่า การเสริมสร้างค่านิยมทางการเมืองให้แก่นักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาทั้งอาจารย์ที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 10 ปี และ 10 ปีขึ้นไป รวมทุกด้าน ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาจำแนกแต่ละด้านพบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ในด้านเชื่อมั่นในหลักความเสมอภาค สิทธิเสรีภาพ และความยุติธรรม

ตอนที่ 3 การรับรู้ของอาจารย์และนักเรียนเกี่ยวกับการเสริมสร้างค่านิยมทางการเมืองให้แก่นักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา รวมทุกด้านไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาจำแนกแต่ละด้านพบว่า อาจารย์และนักเรียนมีการรับรู้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ในด้านถือมั่นในหลักวินัยในตนเองและความรับผิดชอบต่อตนเอง หมู่คณะ และสังคมส่วนรวม และเมื่อพิจารณาแต่ละข้อในรายด้านพบว่า มีความแตกต่างกันทุกด้าน คือ

3.1 ด้านศรัทธาในวิธีการแห่งปัญญา อาจารย์และนักเรียนมีการรับรู้แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 รวม 3 ข้อคือ จัดให้มีโอกาสอภิปราย ใ้ว่าที่ และตอบ ปัญหาทางวิชาการ เพื่อให้นักเรียนแสดงออกในการใช้สติปัญญา เป็นตัวอย่างในการวิเคราะห์ หลักเหตุผล และการพิจารณาตัดสินใจอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งนักเรียนมีการรับรู้สูงกว่าที่ อาจารย์รับรู้ และเป็นตัวอย่างที่ดีให้แก่นักเรียนในการยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น และ แสดงความคิดเห็นของตนเองอย่างมีเหตุผล ซึ่งอาจารย์มีการรับรู้สูงกว่าที่นักเรียนรับรู้

3.2 ด้านเชื่อมั่นในหลักความเสมอภาค สิทธิเสรีภาพ และความยุติธรรม อาจารย์และนักเรียนมีการรับรู้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 รวม 1 ข้อคือ สอน ให้นักเรียนเห็นความจำเป็นของการมีกติกา กฎข้อห้ามหรือบทลงโทษ เพื่อรักษาความยุติธรรม และป้องกันการละเมิดสิทธิเสรีภาพผู้อื่น ซึ่งนักเรียนมีการรับรู้สูงกว่าที่อาจารย์รับรู้ และมีการรับรู้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 รวม 1 ข้อคือ ชี้ให้นักเรียนเห็นผลเสียของการอยู่เหนือผู้อื่น และละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น ซึ่งอาจารย์มีการรับรู้สูงกว่าที่นักเรียนรับรู้

3.3 ด้านมุ่งมั่นในหลักการมีส่วนร่วมและความร่วมมือ อาจารย์และนักเรียนมีการรับรู้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 รวม 2 ข้อคือ สอนและฝึกให้นักเรียนมีส่วนร่วม ในการให้ เช่น การให้การสนับสนุนทางการเงิน ซึ่งนักเรียนมีการรับรู้สูงกว่าที่อาจารย์รับรู้ และจัดกิจกรรมให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการร่วมมือกัน และพลังกลุ่มในทางสร้างสรรค์ ซึ่งอาจารย์มีการรับรู้สูงกว่าที่นักเรียนรับรู้ และมีการรับรู้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 รวม 2 ข้อคือ จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้นักเรียนมีโอกาสเรียนและฝึกร่วมกัน เป็นกลุ่มอยู่เสมอ ซึ่งนักเรียนมีการรับรู้สูงกว่าที่อาจารย์รับรู้ และยึดหลักในการสอน การ ใ้ทำงานและกิจกรรมโดยการทำใ้ได้ตาม เป้าหมายในลักษณะการแข่งขันในตนเองมากกว่าการ แข่งขันระหว่างบุคคล ซึ่งอาจารย์มีการรับรู้สูงกว่าที่นักเรียนรับรู้

3.4 ด้านถือมั่นในหลักวินัยในตนเอง และความรับผิดชอบต่อตนเอง หมู่คณะ และสังคมส่วนรวม อาจารย์และนักเรียนมีการรับรู้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 รวม 3 ข้อคือ สอนและฝึกให้นักเรียนมีความเสียสละ และทำตามใจตนเองใ้น้อยลง ชี้ใ้ นักเรียนเห็นผลเสียของการไม่มีระเบียบวินัย และการใ้ผู้อื่นมาควบคุม สอนและฝึกให้นักเรียน

รับผิดชอบในส่วนที่เกิดความเสียหายต่อสังคมส่วนรวม ซึ่งอาจารย์มีการรับรู้สูงกว่าที่
นักเรียนรับรู้

อภิปรายผล

1. การเสริมสร้างค่านิยมทางการเมืองให้แก่นักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา ตาม
การรับรู้ของอาจารย์ จากการวิจัยที่พบว่า การเสริมสร้างค่านิยมทางการเมืองให้แก่เด็กเรียน
โรงเรียนมัธยมศึกษา ตามการรับรู้ของอาจารย์รวมทุกด้านอยู่ในระดับมากนั้นอาจเป็นเพราะ
ครูส่วนใหญ่มีบุคลิกภาพประชาธิปไตยในระดับสูงตามผลการวิจัยของ สนธยา พลศรี¹ จึงส่ง
ผลให้มีการเสริมสร้างค่านิยมทางการเมืองให้แก่เด็กเรียนในระดับมากด้วย

2. การเสริมสร้างค่านิยมทางการเมืองให้แก่เด็กเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา ตาม
การรับรู้ของอาจารย์ที่มีภูมิหลังต่างกัน

2.1 จากการวิจัยที่พบว่า การเสริมสร้างค่านิยมทางการเมืองให้แก่
นักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามการรับรู้ของอาจารย์ชายและหญิง รวมทุกด้านไม่แตกต่างกัน
อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ บัญญา ปุยเปีย² ที่พบว่า อาจารย์
ชายและหญิงมีบุคลิกภาพประชาธิปไตยแตกต่างกัน และงานวิจัยของ นเรศ บิยะพันธุ์³ ที่
พบว่า ครูชายมีแนวโน้มค่านิยมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยสูงกว่าครูหญิง ซึ่งมีอิทธิพล
ทำให้ค่านิยมทางการเมืองของครูผู้สอนนักศึกษาผู้ใหญ่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทั้งนี้จะเห็นว่า

¹ สนธยา พลศรี, บุคลิกภาพประชาธิปไตยของครูในพื้นที่แทรกซึมของผู้ก่อการร้าย
คอมมิวนิสต์ อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี.

² บัญญา ปุยเปีย, "การศึกษามโนทัศน์ประชาธิปไตยของอาจารย์วิทยาลัยครู"
(ปริญาวิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2518),
หน้า 68.

³ นเรศ บิยะพันธุ์, ค่านิยมทางการเมืองของครูผู้สอนนักศึกษาผู้ใหญ่, หน้า 105.

ในปัจจุบันการพัฒนาและปรับปรุงการเรียนการสอนในระดับมัธยมศึกษามีแนวโน้ม เป็นประชาธิปไตย มากขึ้นกว่าแต่ก่อน เพราะการเรียนการสอนในโรงเรียนยุคปัจจุบันมีหลักสูตร ตำราเรียน และอุปกรณ์ต่าง ๆ ในอันที่จะสร้างความเป็นประชาธิปไตยให้มากขึ้นกับการเรียนการสอนในทุก วิชา เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสูตรและแผนการศึกษาของชาติที่จะฝึกให้นัก เรียนรู้จักคิด เป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น อันเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการประชาธิปไตย และในปัจจุบันครู อาจารย์เองก็ได้รับการฝึกอบรม ประชุม และสัมมนาเกี่ยวกับการพัฒนาการเรียนการสอนให้ สอดคล้องกับหลักการดังกล่าวมากขึ้น พร้อมกันนี้กระทรวงศึกษาธิการก็ได้จัดทำคู่มือการเรียน การสอนเพื่อพัฒนาความเป็นประชาธิปไตยในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา เพื่อสร้าง ผู้เรียนให้เป็นผู้มีความ เป็นประชาธิปไตย อันจะเป็นผลสนองค่อนโยบายของรัฐในด้านการจัดการ ศึกษา ผลอันนี้เองทำให้ผู้สอนทุกคนพยายามปรับปรุงการเรียนการสอนให้เป็นประชาธิปไตย ไม่ว่าผู้สอนนั้นจะเป็นชายหรือหญิง ดังนั้นจึงน่าจะมีการเสริมสร้างค่านิยมทางการเมืองแบบ ประชาธิปไตยในด้านต่าง ๆ ที่ไม่แตกต่างกัน

2.2 จากการวิจัยที่พบว่า การเสริมสร้างค่านิยมทางการเมืองให้แก่ นักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามการรับรู้ของอาจารย์อายุต่ำกว่า 30 ปี และ 30 ปีขึ้นไป รวมทุกด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปัญญา ปุยเปีย⁴ ที่พบว่า กลุ่มอาจารย์ซึ่งมีอายุมาก และกลุ่มอาจารย์ซึ่งมีอายุน้อยกว่ามีบุคลิกภาพ ประชาธิปไตยไม่แตกต่างกัน อาจกล่าวได้ว่าในปัจจุบันการพัฒนากระบวนการเรียนการสอน ได้ยึดหลักความเป็นประชาธิปไตยมากขึ้น ซึ่งเห็นได้จากเนื้อหาหลักสูตร ตำราเรียน การ จัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตลอดจนนโยบายการศึกษาทุกระดับ เมื่อ เป็นเช่นนี้ทำให้ผู้สอน ต้องปรับปรุงและพัฒนาการสอนให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ดังกล่าว และนอก จากนี้ยังได้มีการนำเอาเทคโนโลยีหรืออุปกรณ์ต่าง ๆ มาใช้กับการเรียนการสอนเพื่อให้เกิด ความเป็นประชาธิปไตยในวิชาการนั้น ๆ ให้มากที่สุด ไม่ว่าผู้สอนจะสอนอะไร มีอายุมาก

⁴ ปัญญา ปุยเปีย, การศึกษามุขบุคลิกภาพประชาธิปไตยของอาจารย์วิทยาลัยครู.

น้อยแค่ไหน ก็จะต้องปรับปรุงการสอนของตัวเองให้เข้ากับจุดมุ่งหมายดังกล่าว ฉะนั้นการเสริมสร้างค่านิยมทางการเมืองให้แก่นักเรียนของอาจารย์อายุต่ำกว่า 30 ปี หรือ 30 ปีขึ้นไป ก็ย่อมจะไม่แตกต่างกัน

2.3 จากการวิจัยที่พบว่า การเสริมสร้างค่านิยมทางการเมืองให้แก่ นักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามการรับรู้ของอาจารย์ระดับอนุปริญญาหรือปริญญา และ ระดับสูงกว่าปริญญาตรี รวมทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของ Prall and Cushman⁵ ที่พบว่า ครูซึ่งมีคุณวุฒิสูง มีบุคลิกภาพประชาธิปไตย แตกต่างจากครูซึ่งมีคุณวุฒิต่ำอย่างมีนัยสำคัญในทางสถิติ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สนธยา พลศรี⁶ ที่พบว่า ครูส่วนใหญ่มีบุคลิกภาพประชาธิปไตยสูง ลักษณะทางสังคมของครูที่แตกต่าง กันคือ วุฒิทางการศึกษา และระดับชั้นที่สอนมีผลทำให้บุคลิกภาพประชาธิปไตยแตกต่างกัน ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า การเสริมสร้างค่านิยมทางการเมืองให้แก่ นักเรียนเป็นสิ่งจำเป็น และจะ ต้องกระทำอย่างต่อเนื่องในทุกระดับการศึกษา จะเห็นได้ว่าหลักสูตร เนื้อหาวิชา ตำราเรียน ตลอดจนนโยบายของรัฐในการปลูกฝังอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยให้กับประชาชน เป็นสิ่งที่รัฐใช้การศึกษาโดยผ่านกระบวนการทางโรงเรียนเพื่อปลูกฝังเยาวชนให้มีบุคลิกภาพ อุดมการณ์ ความคิด ความเชื่อ ทศนคติ และค่านิยมแบบประชาธิปไตย ด้วยเหตุนี้ครู อาจารย์จึงถือเป็นตัวการในการดำเนินการในด้านนี้ แต่อย่างไรก็ตามการเสริมสร้างค่านิยม ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยก็ยังไม่บรรลุวัตถุประสงค์ เพราะเหตุว่าสังคมไทยยังมีลักษณะ ความคิด ความเชื่อ พฤติกรรม และค่านิยมต่าง ๆ ที่ไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ดังกล่าว ทำให้การปลูกฝังและเสริมสร้างค่านิยมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยไม่สนองตอบต่อแนว นโยบายดังกล่าว จากสิ่งหนึ่งที่พบคือ อาจารย์ที่สอนในสถาบันการศึกษาย่อมมีความคิดเห็น

⁵Prall W. and Cushman, Personality in Politics, (New Harper : Yale University Press, 1964), pp. 442-443.

⁶สนธยา พลศรี, บุคลิกภาพประชาธิปไตยของครูในพื้นที่แทรกซึมของผู้ก่อการร้าย คอมมิวนิสต์ อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี, 2526.

และความเชื่อ ตลอดจนค่านิยมที่ได้รับการถ่ายทอดมาแตกต่างกัน จึงทำให้พฤติกรรมการสอนย่อมไม่เหมือนกันด้วย ที่เห็นได้ชัดคือ การศึกษาของอาจารย์เป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่สร้างความแตกต่างในเรื่องนี้ได้ โดยเฉพาะอาจารย์ที่มีวุฒิการศึกษาระดับอนุปริญญาหรือปริญญา กับอาจารย์ที่มีวุฒิสองกว่าปริญญาตรีขึ้นไป เพราะผู้ที่มีการศึกษาสูงมักจะเป็นผู้ที่มีความเชื่อมั่นในตนเองสูง เคารพเหตุผล การแก้ปัญหาต่าง ๆ ก็ใช้วิธีการทางประชาธิปไตย ซึ่งผิดกับผู้ที่ได้รับการศึกษาดำกว่ามักจะแก้ปัญหาต่าง ๆ ด้วยวิธีการรุนแรงแบบเผด็จการ ขาดเหตุผล⁷ และลักษณะอันนี้เองจะมีผลต่อการเสริมสร้างค่านิยมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยได้โดยตรง กล่าวคือ ทำให้น้ำเอานิสัยหรือพฤติกรรมเหล่านี้มาใช้กับการสอนของตน การเสริมสร้างค่านิยมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยดังที่พึงประสงค์ก็จะเป็นไปตามที่ต้องการ จึงอาจกล่าวได้ว่า การเสริมสร้างค่านิยมทางการเมืองให้แก่นักเรียนของอาจารย์ที่มีการศึกษาระดับอนุปริญญาหรือปริญญา และระดับสูงกว่าปริญญาตรีแตกต่างกัน

เมื่อพิจารณาจำแนกแต่ละด้านพบว่า อาจารย์ระดับอนุปริญญาหรือปริญญาและระดับสูงกว่าปริญญาตรีมีการเสริมสร้างค่านิยมทางการเมืองให้แก่นักเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 รวม 1 ด้านคือ ด้านศรัทธาในวิธีการแห่งปัญญา และแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 รวม 1 ด้านคือ ด้านเชื่อมั่นในหลักวินัยในตนเอง และความรับผิดชอบต่อตนเอง หมู่คณะ และสังคมส่วนรวม ส่วนด้านเชื่อมั่นในหลักความเสมอภาค สิทธิ เสรีภาพ และความยุติธรรม และด้านมุ่งมั่นในหลักการมีส่วนร่วมและความร่วมมือไม่มี ความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

2.4 จากการวิจัยที่พบว่า การเสริมสร้างค่านิยมทางการเมืองให้แก่ นักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามการรับรู้ของอาจารย์ที่สอนสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ และ สาขาวิชามนุษยศาสตร์หรือสังคมศาสตร์ รวมทุกด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ

⁷ ปัญญา ปุຍเป็ย, การศึกษาบุคลิกภาพประชาธิปไตยของอาจารย์วิทยาลัยครู,

.05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประโยชน์ หิรัญภัทร⁸ ที่พบว่า ครูมีทัศนคติที่ดีต่อคุณลักษณะทั้ง 6 ประการคือ การมีความเชื่อในวิธีการทาเหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ การเคารพในเสรีภาพส่วนบุคคล การเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี การมีความรับผิดชอบ การมีความคิดริเริ่มและสร้างสรรค์ และการมีความรักชาติ และทัศนคติของครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษากับครูอื่น ๆ ที่มีต่อวิธีชีวิตประชาธิปไตยโดยโดยรวมไม่มีความแตกต่างกัน อาจกล่าวได้ว่าในปัจจุบันนี้การเรียนการสอนได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมาก จะเห็นว่าในสมัยก่อนผู้สอนมักจะเป็นผู้กำหนดแนวทางในการเรียนให้แก่ผู้เรียน นักเรียนมีหน้าที่ทำตามครูที่สอนเท่านั้น เมื่อเป็นเช่นนี้การเรียนการสอนในแต่ละวิชาก็จะมีเนื้อหาที่แตกต่างกัน เช่น วิชาทางด้านวิทยาศาสตร์ส่วนใหญ่จะเน้นเนื้อหา ทฤษฎี กฎเกณฑ์ต่าง ๆ นักเรียนมีหน้าที่รับความรู้และปฏิบัติตามผู้สอนเท่านั้น จะไม่มีโอกาสแสดงความคิดเห็นหรือโต้แย้งใด ๆ ทั้งสิ้น ในขณะที่วิชาทางด้านมนุษยศาสตร์หรือสังคมศาสตร์มักเปิดกว้างให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็น ถกประเด็นปัญหาต่าง ๆ อยู่บ้างแต่ไม่บ่อยนัก ในขณะที่ปัจจุบันความก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเจริญรุดหน้าไปมาก ทำให้กระบวนการเรียนการสอนต้องเปลี่ยนไป มีการใช้หลักการทางประชาธิปไตยมากขึ้นกับทุกวิชา ทุกคนร่วมกระทำ ร่วมคิด ร่วมแก้ปัญหา และแสดงกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้แบบประชาธิปไตยมากขึ้นนั่นเอง ดังนั้นจะเห็นว่าในปัจจุบันการเรียนการสอนทุกสาขาวิชามีแนวโน้มที่จะส่งเสริมค่านิยมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยมากขึ้น จึงทำให้ผลวิจัยที่ได้จากการรับรู้ของอาจารย์ในการเสริมสร้างค่านิยมทางการเมืองให้แก่ักเรียน ทั้งอาจารย์ที่สอนสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และสาขาวิชามนุษย์ศาสตร์หรือสังคมศาสตร์ไม่แตกต่างกัน

2.5 จากการวิจัยที่พบว่า การเสริมสร้างค่านิยมทางการเมืองให้แก่ักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามการรับรู้ของอาจารย์ที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 10 ปี และ 10 ปีขึ้นไป รวมทุกด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ บัญญา ปุยเปีย⁹ ที่พบว่ากลุ่มอาจารย์ที่มีประสบการณ์การทำงานมากกับกลุ่มอาจารย์ที่มีประสบการณ์การทำงานน้อยมีบุคลิกภาพประชาธิปไตยไม่แตกต่างกัน อาจกล่าวได้ว่าในปัจจุบันนี้การเรียนการสอนมีการพัฒนา

⁸ ประโยชน์ หิรัญภัทร, ทัศนคติของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 6 ที่มีต่อวิธีชีวิตประชาธิปไตย.

⁹ บัญญา ปุยเปีย, การศึกษาบุคลิกภาพประชาธิปไตยของอาจารย์วิทยาลัยครู.

ไปสู่ความก้าวหน้าและทันสมัย ตลอดจนการเสริมสร้างค่านิยมต่าง ๆ ได้ตรงประเด็นกับวัตถุประสงค์ของการศึกษามากยิ่งขึ้น เพราะเนื่องจากมีการใช้สื่อการสอน การปรับปรุงหลักสูตร ตำราเรียนที่ทันสมัย และการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรต่าง ๆ ทำให้ผู้เรียนต้องพัฒนากระบวนการเรียนรู้ตามไปด้วย และยังได้ปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับนโยบายการศึกษาของชาติในอันที่จะปลูกฝังค่านิยมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยอีกด้วยแล้ว บรรดาครูอาจารย์ที่สอนก็จะต้องปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงในเรื่องนี้ตามไปด้วย ไม่ว่าผู้เรียนจะทำการสอนมานานแค่ไหน จึงทำให้รูปแบบการปลูกฝังและเสริมสร้างค่านิยมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยนี้คล้ายคลึงหรือเหมือนกัน นอกจากนี้การวิจัยในครั้งนี้อาจ เป็นเพียงการวิจัยเรื่องค่านิยมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยเพียงบางส่วนเท่านั้น จึงทำให้ไม่อาจจะครอบคลุมการเสริมสร้างค่านิยมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในด้านอื่น ๆ ได้อย่างครบถ้วน จึงทำให้การเสริมสร้างค่านิยมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของอาจารย์ที่มีประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 10 ปี และ 10 ปีขึ้นไปไม่แตกต่างกัน

เมื่อพิจารณาจำแนกแต่ละด้านพบว่า อาจารย์ที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 10 ปีและ 10 ปีขึ้นไป มีการเสริมสร้างค่านิยมทางการเมืองให้แก่ักเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 รวม 1 ด้านคือ ด้านเชื่อมั่นในหลักความเสมอภาค สิทธิเสรีภาพ และความยุติธรรม ส่วนด้านศรัทธาในวิธีการแห่งปัญญา ด้านมุ่งมั่นในหลักการมีส่วนร่วมและความร่วมมือ และด้านเชื่อมั่นในหลักวินัยในตนเอง และความรับผิดชอบต่อตนเอง หมุ่คณะ และสังคมส่วนรวม ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

3. จากการเปรียบเทียบการรับรู้ของอาจารย์และนักเรียน เกี่ยวกับการเสริมสร้างค่านิยมทางการเมืองให้แก่ักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาพบว่า การรับรู้ของอาจารย์และนักเรียน เกี่ยวกับการเสริมสร้างค่านิยมทางการเมืองให้แก่ักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา รวมทุกด้านไม่แตกต่างกัน ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ เด่น พลวิเศษ¹⁰ ที่พบว่า บุคลิกภาพทางการเมืองแบบ

¹⁰ เด่น พลวิเศษ, การศึกษาเปรียบเทียบบุคลิกภาพทางการเมืองระหว่างอาจารย์กับนักศึกษาของวิทยาลัยครูในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย, หน้า 198-199.

ประชาธิปไตยของอาจารย์กับนักศึกษาของวิทยาลัยครูในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ และไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุนิตา สติศักรกุล¹¹ ที่พบว่า ความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาและผู้บริหารโรงเรียนเกี่ยวกับการพัฒนาค่านิยมในโรงเรียนมัธยมศึกษา มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 การที่อาจารย์และนักเรียนมีการรับรู้เกี่ยวกับการเสริมสร้างค่านิยมทางการเมืองให้แก่นักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาไม่แตกต่างกัน เป็นเพราะว่าทั้งอาจารย์และนักเรียนนั้น เป็นผู้ที่อยู่ในสถาบันการศึกษาเดียวกัน โดยมีอาจารย์เป็นผู้ปลูกฝังและเสริมสร้างค่านิยมต่าง ๆ ให้แก่นักเรียน นักเรียนมีหน้าที่จะต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบ คำสั่ง และการอบรมสั่งสอนของครูอาจารย์ จึงถือได้ว่าครูอาจารย์เป็นตัวแทนทางสังคมที่ทำหน้าที่รับผิดชอบในการถ่ายทอดความรู้อาจารย์ ทัศนคติ รวมทั้งเป็นตัวแทนของการเรียนรู้พฤติกรรมต่าง ๆ ในสังคม ครูสามารถควบคุมการกระทำทางสังคมของเด็กได้ ยิ่งในสังคมไทยครูจะมีอิทธิพลมาก เพราะประเทศไทยสั่งสอนให้เด็กเคารพ เชื่อฟังผู้ใหญ่¹² ดังนั้นค่านิยมที่ครูอาจารย์ปลูกฝังหรือ เสริมสร้างให้กับนักเรียนก็ย่อมจะเป็นไปในแนวเดียวกัน กล่าวคือ ครูอาจารย์ต้องการให้นักเรียนมีค่านิยมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย นักเรียนก็ต้องรับค่านิยมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยนี้ตามไปด้วย นอกจากนี้แล้วกระบวนการพัฒนาการเรียนการสอนในปัจจุบันได้ปรับปรุงรูปแบบการเรียนการสอนให้เป็นไปในแนวทางที่รัฐพึงประสงค์ ฉะนั้นผู้สอนจึงต้องรับนโยบายการจัดการศึกษา เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ดังกล่าว ตลอดจนเนื้อหาวิชา และหลักสูตรก็จะเป็นแกนหรือแนวทางให้ผู้สอนต้องจัดการเรียนการสอนให้ออกมาในรูปแบบนั้น ๆ นักเรียนก็ต้องเป็นผู้รับนโยบายและปฏิบัติตามจึงจะถือได้ว่าเป็นผู้ผ่านการศึกษาในระดับนั้น ๆ ด้วยเหตุนี้จึงทำให้การรับรู้ของอาจารย์และนักเรียน เกี่ยวกับการเสริมสร้างค่านิยมทางการเมืองแก่นักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาเป็นไปในแนวทางเดียวกันคือ ไม่แตกต่างกัน

¹¹ สุนิตา สติศักรกุล, "ความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาและผู้บริหารโรงเรียนเกี่ยวกับการพัฒนาค่านิยมในโรงเรียนมัธยมศึกษา" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ ภาควิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528), หน้าบทคัดย่อ.

¹² ชนิตา รัชพลเมือง, สังคมวิทยาการศึกษา (กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาสารัตถศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525), หน้า 13.

เมื่อพิจารณาจำแนกแต่ละด้าน ปรากฏว่าอาจารย์และนักเรียนมีการรับรู้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ในด้านถือมั่นในหลักวินัยในตนเอง และความรับผิดชอบต่อตนเอง ทุ่มอุทิศ และสังคมส่วนรวม ส่วนด้านศรัทธาในวิธีการแห่งปัญญา ด้านเชื่อมั่นในหลักความเสมอภาค สิทธิเสรีภาพ และความยุติธรรม และด้านมุ่งมั่นในหลักการมีส่วนร่วม และความร่วมมือไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณารายละเอียดของแต่ละข้อในแต่ละด้านพบว่า อาจารย์และนักเรียนมีการรับรู้เกี่ยวกับการเสริมสร้างค่านิยมทางการเมืองให้แก่ นักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาแตกต่างกันทุกด้าน ดังนี้

3.1 ด้านศรัทธาในวิธีการแห่งปัญญา อาจารย์และนักเรียนมีการรับรู้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 รวม 3 ข้อคือ จัดให้มีโอกาสอภิปราย ได้ว่าที่ และตอบปัญหาทางวิชาการ เพื่อให้ นักเรียนแสดงออกในการใช้สติปัญญา เป็นตัวอย่างในการวิเคราะห์หลัก เหตุผล และการพิจารณาตัดสินใจอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งนักเรียนมีการรับรู้ในการเสริมสร้างค่านิยมทางการเมืองให้แก่ นักเรียนดังกล่าวข้างต้นสูงกว่าที่อาจารย์รู้ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็น เพราะ ว่า ในสภาพการเรียนการสอนปัจจุบันครูอาจารย์ไม่ค่อยมี เวลาพอที่จะจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเหล่านี้ เพราะ เนื้อหาวิชามีค่อนข้างมาก ทำให้ต้องมาใช้เวลาส่วนใหญ่ไปกับการเรียนการสอนในตำรา และครูอาจารย์เองก็มีหน้าที่รับผิดชอบงานด้านอื่น ๆ มากพอสมควร เช่น งานทะเบียน งานวัดผลและประเมินผลการศึกษา งานปกครอง งานธุรการ และกิจกรรมอื่น ๆ จึงไม่ค่อยมีเวลาและโอกาสที่จะจัดอภิปราย ได้ว่าที่ และตอบปัญหาทางวิชาการ ตลอดจน เป็นตัวอย่างในการวิเคราะห์หลัก เหตุผลและการตัดสินใจ เรื่องต่าง ๆ ได้ ทำให้นัก เรียนต้องหาความรู้และคำตอบเอาเอง ฉะนั้นการรับรู้ของอาจารย์และนักเรียนเกี่ยวกับด้านศรัทธาในวิธีการแห่งปัญญาในเรื่องดังกล่าวจึงแตกต่างกัน โดยที่นักเรียนมีความคาดหวังและรับรู้ที่สูงกว่าอาจารย์ เพราะ เป็น เรื่องที่นักเรียนต้องการจะให้อาจารย์เป็นผู้เสริมสร้างค่านิยมทางการเมืองในด้านเหล่านี้ และสำหรับการเป็นตัวอย่างที่ดีให้แก่ นักเรียนในการยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นและแสดงความคิดเห็นของตนเองอย่างมีเหตุผล ซึ่งอาจารย์มีการรับรู้ในการเสริมสร้างค่านิยมทางการเมืองให้แก่ นักเรียนดังกล่าวข้างต้นสูงกว่่านักเรียนรับรู้นั้นอาจเป็น เพราะ ว่า ในสภาพสังคมไทยความคาดหวังของการปลูกฝังและเสริมสร้างเยาวชนให้แก่ชาตินั้นถือได้ว่าถูกผูกขาดอยู่ที่ครูอาจารย์ผู้สอนในสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ให้มีบทบาทในการสร้างค่านิยม จริยธรรม ความมีระเบียบ และการรักษาหน้าที่เด็กและเยาวชน

ของชาติ โดยการปลูกฝังค่านิยมอันพึงประสงค์นี้ทั้งทางตรงและทางอ้อม เพราะครูเป็นผู้ให้ความรู้ ความกระจ่าง ชี้แนะ ตักเตือน ผู้นำทาง ตลอดจนเป็นตัวอย่างที่ดีงาม เพื่อให้เกิดพัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นแก่นักเรียน¹³ เมื่อเป็นเช่นนี้ตัวครูอาจารย์เองจะต้องตระหนักถึงหน้าที่นี้เป็นสำคัญ ทำให้ต้องรับรู้และปฏิบัติตนให้เป็นตัวอย่างแก่เด็กนักเรียน ยิ่งในสังคมปัจจุบันการพัฒนาความคิดแบบประชาธิปไตยมีกว้างมากขึ้น จึงต้องมีการเปิดโอกาสให้มีการยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น รวมทั้งการแสดงความคิดเห็นของตนเองก็จะต้องมีเหตุผลตามไปด้วย เพื่อให้สอดคล้องกับปรัชญาและจุดหมายของการศึกษาในการสร้างลักษณะของความเป็นประชาธิปไตยเอาไว้ เมื่อเป็นเช่นนี้แล้ว ครูอาจารย์จึงต้องมีการรับรู้ในการ เสริมสร้างค่านิยมทางการ เมืองในเรื่องนี้มากกว่าที่นักเรียนรับรู้

3.2 ด้านเชื่อมั่นในหลักความเสมอภาค สิทธิเสรีภาพ และความยุติธรรม อาจารย์และนักเรียนมีการรับรู้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 รวม 1 ข้อคือ สอนให้นักเรียนเห็นความจำเป็นของการมีกติกา กฎข้อห้ามหรือบทลงโทษ เพื่อรักษาความยุติธรรม และป้องกันการละเมิดสิทธิเสรีภาพผู้อื่น ซึ่งนักเรียนมีการรับรู้ในการเสริมสร้างค่านิยมทางการเมืองให้แก่เด็กเรณดังกล่าวข้างต้นสูงกว่าที่อาจารย์รับรู้ ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะในสถาบันการศึกษาจะมีหัวหน้าสถาบันทำหน้าที่บริหาร ควบคุม และดูแลให้บรรดาสมาชิกในสถาบันเหล่านี้ดำเนินกิจกรรมไปตามวัตถุประสงค์ของสถาบันและวัตถุประสงค์ของสมาชิกในสังคมนั้น ๆ และสิ่งหนึ่งที่จะทำให้สมาชิกในสังคมมีความสุขได้ก็คือ การมีกฎระเบียบ กติกาของสถาบัน เพื่อให้ทุกคนยึดเป็นแนวปฏิบัติ เพื่อป้องกันการละเมิดสิทธิและเสรีภาพของแต่ละบุคคล รวมทั้งเพื่อสร้างความยุติธรรมในสังคมของสถาบันนั้น ๆ ไว้ สถาบันที่กล่าวถึงนี้คือ สถาบันการศึกษาอันได้แก่ โรงเรียน ซึ่งมีครูเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้และคุณธรรมที่สังคมเห็นว่ามีควมจำเป็นและเป็นสิ่งที่ดีงามสำหรับการเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม ให้รู้จักสิทธิ และหน้าที่ของ

¹³ศรีสุตา ลิขิตวงศ์, "การเปรียบเทียบบทบาทจริงและบทบาทที่คาดหวังของครูในการปลูกฝังค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการแก่นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ตามการรับรู้ของผู้บริหารและครูสังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529), หน้า 8.

ความเป็นพลเมืองดี¹⁴ จึงเป็นหน้าที่ของครูที่จะพัฒนานักเรียนในด้านความมีระเบียบวินัย และยังเป็นผู้นำในด้านการเปลี่ยนแปลงในสังคมซึ่งจะต้องเป็นผู้ใช้หลักสูตรและเนื้อหาวิชาให้บรรลุเป้าหมายที่ได้กล่าวไว้ในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2511 ในข้อ 4 ว่า "เพื่อให้มีความซื่อสัตย์ มีวินัยในตนเอง เคารพต่อกฎหมาย และกติกาสังคม รับผิดชอบ ต่อตนเอง ครอบครัวและสังคม ตลอดจนส่งเสริมความเสมอภาค และความยุติธรรมใน สังคม"¹⁵ เช่นเดียวกับหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 ในข้อ 1 ว่า "เพื่อให้รู้จักดำรงชีวิตบนพื้นฐานแห่งคุณธรรม ไม่เบียดเบียนผู้อื่น มีความซื่อสัตย์สุจริตและ ยุติธรรม มีระเบียบวินัย มีน้ำใจนักกีฬา มีสุขภาพสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ มีความ รับผิดชอบต่อตนเองและครอบครัว ท้องถิ่น และประเทศชาติ"¹⁶ ด้วยเหตุนี้ นักเรียนจึงถือว่าความรับผิดชอบต่อครูอาจารย์ในด้านการสร้างและรักษากฎระเบียบ กติกา และความ ยุติธรรม จึงเป็นเรื่องที่บรรดาครูอาจารย์พึงจะปฏิบัติและรักษาไว้อยู่แล้ว จึงทำให้นักเรียน คิดว่าครูอาจารย์ควรจะมีลักษณะดังกล่าวอยู่มากกว่าที่อาจารย์ได้คิดไว้ เพราะบางครั้ง อาจารย์เองก็ไม่มีเวลาและโอกาสที่จะปฏิบัติและรักษาในเรื่องดังกล่าวได้ ประกอบกับการ ที่สถาบันการศึกษามีฝ่ายปกครองที่จะพึงรักษากฎระเบียบ กติกา และมาตรการในการ ลงโทษแล้ว ทำให้ครูอาจารย์ลดความสนใจในเรื่องนี้ไป ฉะนั้นนักเรียนจึงคิดว่าตนมีการ รับรู้ในการเสริมสร้างค่านิยมทางการเมืองเกี่ยวกับเรื่องกฎระเบียบวินัย กติกา และบท ลงโทษมากกว่าที่อาจารย์รับรู้ นอกจากนั้นอาจารย์และนักเรียนมีการรับรู้แตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญที่ระดับ .05 รวม 1 ข้อคือ ชี้ให้นักเรียนเห็นผลเสียของการอยู่เหนือผู้อื่น และ ละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น ซึ่งอาจารย์มีการรับรู้ในการเสริมสร้างค่านิยมทางการเมืองให้ แก่นักเรียนดังกล่าวข้างต้นสูงกว่าที่นักเรียนรับรู้ ที่เป็นเช่นนี้เพราะอาจารย์ที่ทำหน้าที่ให้

¹⁴ ชนิดา รัชพลเมือง, สังคมวิทยาการศึกษา, หน้า 113.

¹⁵ กระทรวงศึกษาธิการ, หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521, หน้า 2.

¹⁶ กระทรวงศึกษาธิการ, หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524.

การศึกษาและอบรมแก่เด็กและเยาวชนจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในเรื่องต่าง ๆ มาก และได้ดี เพราะในสังคมไทยความคาดหวังที่จะปลูกฝังและพัฒนาเด็กและเยาวชนได้ จะอยู่ที่ผู้ให้การศึกษา อันได้แก่ ครูอาจารย์ ฉะนั้นจึงจำเป็นต้องมีครูอาจารย์จะต้องมีความรู้ความสามารถที่จะถ่ายทอดวิชาต่าง ๆ ไปสู่ผู้เรียนได้ และการปลูกฝังหรือเสริมสร้างค่านิยมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย เป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งที่ครูอาจารย์จะต้องปลูกฝังและเสริมสร้างให้แก่เด็กและเยาวชน เพื่อให้เป็นไปตามนโยบายของการศึกษาของชาติ การเคารพในกติกา กฎระเบียบ และสิทธิเสรีภาพของผู้อื่นจึงเป็นสิ่งจำเป็น การก้าวก้าว สิทธิเสรีภาพของผู้อื่น และการทำตัวอยู่เหนือผู้อื่นย่อมไม่เป็นไปตามค่านิยมแบบประชาธิปไตย และนโยบายการศึกษาของชาติ ครูอาจารย์จึงจำเป็นต้องปลูกฝังและเสริมสร้างค่านิยมทางการเมืองในเรื่องนี้ ในขณะที่เด็กนักเรียนยังมองไม่เห็นความสำคัญของเรื่องดังกล่าว หรืออีกประการหนึ่งนักเรียนเองมีความเชื่อว่าครูอาจารย์จะต้องเป็นแบบแผนของพฤติกรรมดังกล่าวอยู่แล้ว จึงทำให้นักเรียนมีการรับรู้ในการเสริมสร้างค่านิยมทางการเมืองในการที่ให้นักเรียนเห็นผลเสียของการอยู่เหนือผู้อื่น และการละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้อื่นน้อยกว่าที่อาจารย์รับรู้

3.3 ด้านมุ่งมั่นในหลักการมีส่วนร่วมและความร่วมมือ อาจารย์และนักเรียนมีการรับรู้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 รวม 2 ข้อคือ สอนและฝึกให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการให้ เช่น การให้การสนับสนุนทางการเงิน ซึ่งนักเรียนมีการรับรู้ในการเสริมสร้างค่านิยมทางการเมืองให้แก่เด็กนักเรียนดังกล่าวข้างต้นสูงกว่าที่อาจารย์รับรู้ ที่เป็นเช่นนั้นเพราะในวัยของเด็กนักเรียนจำเป็นต้องใช้จ่ายในเรื่องต่าง ๆ ทางการศึกษาอย่างมาก นักเรียนเองก็ยังไม่มียารายได้จำเป็นต้องขอค่าใช้จ่ายจากพ่อแม่หรือผู้ปกครอง ความจำเป็นดังกล่าวนี้เองทำให้นักเรียนเห็นว่าเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดของการใช้ชีวิตในการศึกษา ดังนั้นการที่ครูอาจารย์สอนและฝึกให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการให้ เช่น การให้การสนับสนุนทางการเงินนี้ นักเรียนจึงคิดว่ามีการรับรู้ในการเสริมสร้างค่านิยมทางการเมืองให้แก่เด็กนักเรียนดังกล่าวนี้จึงมีการรับรู้มากกว่าที่อาจารย์รับรู้ ส่วนในเรื่องการจัดกิจกรรมให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการร่วมมือกัน และพลังกลุ่มในทางสร้างสรรค์ อาจารย์จะมีการรับรู้ในการเสริมสร้างค่านิยมทางการเมืองให้แก่เด็กนักเรียนดังกล่าวข้างต้นสูงกว่าที่นักเรียนรับรู้ ทั้งนี้เป็นเพราะการจัดกิจกรรมทางการเรียนการสอน การสร้างความร่วมมือกัน และการสร้างพลังกลุ่มในทาง

สร้างสรรค์ อาจารย์จึงมีการรับรู้สูงกว่าที่นักเรียนรับรู้ ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของฉวีวรรณ กฤษสินชัย¹⁷ ที่พบว่า ครูรับรู้ว่าบทบาทในการจัดกิจกรรม เพื่อ เสริมสร้างค่านิยม และบุคลิกภาพประชาธิปไตยให้แก่ นักเรียนประถมศึกษาที่ครูได้ปฏิบัติและคาดหวังในการปฏิบัติมากที่สุด รวมทุกด้านอยู่ในระดับมากคือ บทบาทด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 รองลงมาคือ ด้านการจัดกิจกรรม เสริมหลักสูตร และบทบาทด้านการจัดกิจกรรมร่วมระหว่างโรงเรียนและชุมชน

นอกจากนั้นอาจารย์และนักเรียนมีการรับรู้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 รวม 2 ข้อคือ จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้นักเรียนมีโอกาสเรียนและฝึก ร่วมกัน เป็นกลุ่มอยู่เสมอ ซึ่งนักเรียนมีการรับรู้ในการเสริมสร้างค่านิยมทางการเมืองให้แก่ นักเรียนดังกล่าวข้างต้นสูงกว่าที่อาจารย์รับรู้ ทั้งนี้เพราะว่าในการเรียนการสอนนั้น อาจารย์ มีหน้าที่ในการจัดเนื้อหาวิชา หลักสูตร ตำราเรียน และกิจกรรมต่าง ๆ อยู่แล้ว ซึ่งจะ เห็นได้จากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้เริ่มมาตั้งแต่ระดับประถมศึกษา ดังที่สำนักงาน คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดบทบาทของครูในการจัดกิจกรรมการเรียน เพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษาไว้ 3 ประการดังนี้¹⁸

1. บทบาทในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521
2. บทบาทในด้านการจัดกิจกรรม เสริมหลักสูตร เพื่อ เสริมสร้างการทำงานในระบบประชาธิปไตย
3. บทบาทในด้านการจัดกิจกรรมร่วมระหว่างโรงเรียนและชุมชน

¹⁷ ฉวีวรรณ กฤษสินชัย, บทบาทของครูตามการรับรู้ของตนเองในการเสริมสร้างค่านิยมและบุคลิกภาพประชาธิปไตยให้แก่ นักเรียนประถมศึกษา เขตการศึกษา 6, หน้าบทคัดย่อ.

¹⁸ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษา (กรุงเทพฯ : ศรีเมืองการพิมพ์, 2528), หน้า 138-139.

นอกจากนี้แล้วในระดับมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษาก็ได้จัดทำคู่มือสร้างเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษาดุริฎการศึกษาซึ่งเน้นกระบวนการสร้างลักษณะพฤติกรรมแบบประชาธิปไตยเป็นหลักในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมด้านการจัดองค์กรบริหาร การจัดการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมนักเรียน และการจัดสภาพแวดล้อมหรือบรรยากาศในโรงเรียน¹⁹ ซึ่งผู้บริหารและอาจารย์ในโรงเรียนจะต้องมีส่วนรับผิดชอบในเรื่องนี้โดยตรง ฉะนั้นนักเรียนจึงคิดว่าหน้าที่และบทบาทนี้ผู้สอนจะต้องเป็นผู้ดำเนินการเอง ทำให้คิดว่า การเสริมสร้างค่านิยมทางการเมืองในเรื่องนี้ ครูอาจารย์จะต้องกระทำ จึงมีการรับรู้ในลักษณะดังกล่าวข้างต้นสูงกว่าที่อาจารย์รับรู้และการยึดหลักในการสอน การทำงาน และกิจกรรมโดยการทำให้ได้ตาม เป้าหมายในลักษณะการแข่งขันในตนเองมากกว่าการแข่งขันระหว่างบุคคล ซึ่งอาจารย์มีการรับรู้ในการเสริมสร้างค่านิยมทางการเมืองให้แก่เด็กเรียนดังกล่าวข้างต้นสูงกว่าที่นักเรียนรับรู้ ที่เป็นเช่นนี้เพราะในด้านการสอน อาจารย์จะเป็นผู้มีหน้าที่และบทบาทในด้านนี้โดยตรง ซึ่ง ยนต์ ชุ่มจิต²⁰ ได้กล่าวถึงหน้าที่และความรับผิดชอบของครูไว้ดังนี้

1. การสั่งสอนศิลปวิทยาการต่าง ๆ ให้แก่ศิษย์
2. การฝึกอบรมคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงงามต่าง ๆ ให้แก่ศิษย์
3. ปกครองดูแลความทุกข์สุขของศิษย์
4. การประเมินผลความ เจริญก้าวหน้าของศิษย์
5. การแนะแนวการศึกษาและอาชีพ
6. การจัดกิจกรรมเพื่อความ เจริญงอกงามของศิษย์

¹⁹ กระทรวงศึกษาธิการ, กรมสามัญศึกษา, คู่มือสร้างเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษา กรมสามัญศึกษา, หน้า 37-57.

²⁰ ยนต์ ชุ่มจิต, ความเป็นครู (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสไตร์, 2531), หน้า 62.

7. การปฏิบัติงานในหน้าที่และงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ

เรียบร้อยและมีคุณภาพ

8. ดูแลสอดส่องป้องกันภัยพิบัติมิให้เกิดแก่ทรัพย์สินของโรงเรียน

9. การสร้างเสริมสมรรถภาพทางวิชาการให้แก่ตนเองอย่าง

สม่ำเสมอ

10. การควบคุมตนเองให้ตั้งตนอยู่ในคุณธรรมของความเป็นมนุษย์และ

ความเป็นครู

ดังนั้นในเรื่องการสอน การทำงาน และกิจกรรมต่าง ๆ จึงเป็นหน้าที่ของครูและอาจารย์โดยตรง และในลักษณะการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้สอดคล้องกับความเป็นประชาธิปไตยแล้ว ลักษณะดังกล่าวนี้ควรจะเป็นลักษณะของการแข่งขันในตนเองมากกว่าการแข่งขันระหว่างบุคคล เมื่อเป็นเช่นนี้อาจารย์จึงต้องมีการรับรู้อการเสริมสร้างค่านิยมทางการเมืองในลักษณะดังกล่าวมากกว่าที่นักเรียนรับรู้

3.4 ด้านเชื่อมั่นในหลักวินัยในตนเอง และความรับผิดชอบต่อตนเอง หมู่คณะ และสังคมส่วนรวม อาจารย์และนักเรียนมีการรับรู้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 รวม 3 ข้อคือ สอนและฝึกให้นักเรียนมีความเสียสละ และทำตามใจตนเองให้น้อยลง ซึ่งให้นักเรียนเห็นผลเสียของการไม่มีระเบียบวินัย และการให้ผู้อื่นมาควบคุม สอนและฝึกให้นักเรียนรับผิดชอบในส่วนที่เกิดความเสียหายต่อสังคมส่วนรวม ซึ่งอาจารย์มีการรับรู้ในการเสริมสร้างค่านิยมทางการเมืองให้แก่นักเรียนดังกล่าวข้างต้นสูงกว่าที่นักเรียนรับรู้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าในการพัฒนานักเรียนโดยเฉพาะนักเรียนในระดับมัธยมศึกษา ซึ่งเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงมากทั้งด้านร่างกายและจิตใจ วินัยจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งที่นับว่ามีบทบาทและสร้างปัญหาต่าง ๆ ได้มาก ฉะนั้นครูในฐานะที่เป็นผู้ใกล้ชิดกับนักเรียนโดยตรง และมีหน้าที่รับผิดชอบให้การส่งเสริมและพัฒนาการเรียนในทุก ๆ ด้านตามบทบาทและหน้าที่ของครู ซึ่งมีทั้งบทบาทที่เหมือนกันและแตกต่างกันตามวิชาที่สอนและหน้าที่อื่น ๆ ซึ่งนอกเหนือการสอน

ที่ได้รับมอบหมายและที่ครูพึงกระทำ²¹ ซึ่งครูจะมีบทบาทและหน้าที่สำคัญยิ่งในการพัฒนา
นักเรียนให้เป็นผู้มีระเบียบวินัย เป็นพลเมืองดีของสังคม เพื่อให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย
ของการศึกษาตามที่ปรากฏในแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 ที่กล่าวไว้ใน
ประการแรกคือ "ให้มีความเคารพในสิทธิและหน้าที่ของตนและของผู้อื่น มีระเบียบวินัย มี
ความเคารพและปฏิบัติตามกฎหมาย ศาสนา และหลักธรรม"²² การสร้างระเบียบวินัยจึง
นับว่าเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะระเบียบวินัยจะช่วยควบคุมพฤติกรรมของ
ผู้เรียน จึงควรที่จะมีการอบรมสั่งสอนและมีการเรียนรู้ ซึ่งครูอาจารย์ถือเป็นบุคคลสำคัญใน
เรื่องนี้ที่จะวางแนวทางการฝึกฝน เพื่อฝึกตนเองและสังคม²³ การฝึกวินัยในส่วนหนึ่งคือ
การสอนและฝึกให้นักเรียนมีความเสียสละ ทำตามใจตนเองให้น้อยลง ชี้ให้เห็นผลเสียของ
การขาดระเบียบวินัย การรับผิดชอบในส่วนที่สร้างความเสียหายแก่ส่วนรวมย่อมจะเป็นการ
สร้างวินัยในตนเองที่เน้นลักษณะความเป็นประชาธิปไตย ซึ่งจะสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของ
การศึกษารวมทั้งสร้างความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะความเป็นประชาธิปไตยกับความมีวินัย นับ
ว่าตรงกับจุดมุ่งหมายของการศึกษาโดยแท้จริง และจะเห็นว่าลักษณะที่กล่าวมานี้ผู้สอนเท่านั้น
ที่จะมีบทบาทและหน้าที่โดยตรง ส่วนนักเรียนเป็นผู้ปฏิบัติตาม ดังนั้นครูอาจารย์ผู้สอนจึงจะ
ต้องมีการรับรู้การเสริมสร้างค่านิยมทางการเมืองในเรื่องดังกล่าวข้างต้นสูงกว่าที่นักเรียนรับรู้

²¹ มานิตย์ แก้วปู้, "ความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาและผู้บริหารโรงเรียนเกี่ยวกับ
บทบาทของครูสังคมศึกษาในการพัฒนานักเรียนระดับมัธยมศึกษาในด้านความมีวินัยในตนเอง,"
(วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต แผนกวิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2526), หน้า 33.

²² ภิญโญ สาธร, หลักการบริหารการศึกษา, (กรุงเทพฯ : องค์การค้ำของครูสภา,
2526), หน้า 84.

²³ จินตนา ทวีวัฒน์, "ความคิดเห็นของอาจารย์และผู้บริหารวิทยาลัยครูภาคตะวันตก
เกี่ยวกับบทบาทของอาจารย์ในการพัฒนาความมีวินัยในตนเองของนักศึกษาครู" (วิทยานิพนธ์
ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาสารัตถศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529), หน้า 31.

ข้อเสนอแนะ

1. หน่วยงานต้นสังกัด ผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์ ควรให้ความสนใจมากขึ้นในการนิเทศติดตามผลและให้ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานการเสริมสร้างค่านิยมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของอาจารย์ เพราะจากการวิจัยได้พบว่า อาจารย์ส่วนใหญ่ให้ความสนใจเรื่องการเสริมสร้างค่านิยมประชาธิปไตยในโรงเรียนมากที่สุดร้อยละ 91.5 แต่ไม่เคยไปศึกษาดูงานจากโรงเรียนที่มีการจัดโครงการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนมากที่สุด ร้อยละ 68.8 ซึ่งเมื่อเป็นเช่นนี้ก็จะทำให้การเสริมสร้างค่านิยมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยไม่บรรลุผล จึงควรที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องดังกล่าวได้ให้ความสนใจมากกว่าที่เป็นอยู่และผู้นิเทศอาจดำเนินการต่อไปนี้

ก) กำหนดนโยบายให้โรงเรียนได้จัดโครงการพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียน โดยให้จัดทำแผนพัฒนาโรงเรียนและเสริมสร้างโครงการต่าง ๆ ในเรื่องนี้ให้มากขึ้น

ข) ประชุมสัมมนาคณะครูในโรงเรียน เพื่อชี้แจงแนวทางในการจัดกิจกรรม เช่น การสาธิตทดลอง เพื่อให้ครูอาจารย์เข้าใจขั้นตอนของการจัดกิจกรรม

ค) สังเกตพฤติกรรมการสอนของครูและพฤติกรรมของนักเรียนว่าเป็นประชาธิปไตยหรือไม่ ให้การนิเทศ แนะนำในบางเรื่องที่ครูยังไม่เข้าใจ

ง) คัดเลือกโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนที่เน้นการเสริมสร้างค่านิยมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยดีเด่น เพื่อเป็นตัวอย่างในกลุ่มโรงเรียนในอำเภอ หรือจังหวัดต่อไป

2. ครูอาจารย์ควรให้ความสำคัญต่อการเสริมสร้างค่านิยมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย และให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อเสริมสร้างค่านิยมและบุคลิกภาพประชาธิปไตยในโรงเรียนให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะผู้บริหาร ควรให้การสนับสนุนการทำงานของครูอาจารย์ในเรื่องนี้ทั้งด้านกำลังใจ และด้านงบประมาณ เพราะจากผลการวิจัยพบว่า ยังมีอาจารย์จำนวนหนึ่งที่ยังไม่สนใจเรื่องการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียน ร้อยละ 8.5 และยังพบอีกว่า การเสริมสร้างค่านิยมทางการเมืองให้แก่แก่นักเรียนของอาจารย์โรงเรียนมัธยมศึกษา ตามการรับรู้ของอาจารย์ที่มีภูมิหลัง

ต่างกัน รวมทั้งด้านอยู่ในระดับมาก ซึ่งควรจะเป็นระดับมากที่สุดคือ 4.50-5.00

3. ทางโรงเรียนควรจัดพิมพ์เอกสาร คู่มือ และจัดอบรมครูอาจารย์ให้เข้าใจถึงวิธีการเสริมสร้างค่านิยมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในวิชาที่สอน เพราะจากผลการวิจัยพบว่า อาจารย์ส่วนใหญ่คิดว่าวิชาที่สอนไม่มีผลต่อการเสริมสร้างค่านิยมทางการเมือง ร้อยละ 13.9 ซึ่งลักษณะนี้เป็นการบ่งบอกถึงความไม่เข้าใจถึงวิธีการเสริมสร้างค่านิยมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยที่เนื้อหาวิชาการต่าง ๆ สามารถนำมาใช้เสริมสร้างค่านิยมดังกล่าวนี้ได้

4. ควรประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแพร่โรงเรียนและผู้สอนที่ประสบความสำเร็จในการเสริมสร้างค่านิยมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยให้โรงเรียนในสังกัดกรมสามัญศึกษาทราบ เพราะจากผลการวิจัยพบว่า การขาดการประชาสัมพันธ์ที่ดีทำให้การเสริมสร้างค่านิยมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในโรงเรียนไม่เผยแพร่เท่าที่ควร จึงทำให้การจัดโครงการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนไม่เป็นที่สนใจของครูอาจารย์ ซึ่งครูอาจารย์เหล่านี้จึงไม่เคยไปศึกษาดูงานดังกล่าว ร้อยละ 68.8

5. ควรเปรียบเทียบการเสริมสร้างค่านิยมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย และแบบอำนาจนิยม เพื่อให้เห็นผลดีและผลเสียของการเสริมสร้างค่านิยมทางการเมือง อันจะเป็นแนวทางให้ผู้บริหารและครูอาจารย์ได้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีลักษณะเป็นประชาธิปไตยในวิชาที่สอนมากยิ่งขึ้น เพราะจากการวิจัยที่ผ่านมาปรากฏว่ายังไม่มีผู้ใดวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้โดยตรงเลย และจากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า การเสริมสร้างค่านิยมทางการเมืองให้แก่แก่นักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษายังมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 เกี่ยวกับการรับรู้ของอาจารย์และนักเรียนในด้านถือมั่นในหลักวินัยในตนเอง และความรับผิดชอบต่อตนเอง หมู่คณะ และสังคมส่วนรวม และการรับรู้ของอาจารย์ที่มีภูมิหลังต่างกันในด้านระดับการศึกษา ซึ่งถ้าหากมีการเปรียบเทียบดังกล่าวจะทำให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้เห็นความสำคัญของเรื่องนี้ และจะได้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีลักษณะเป็นประชาธิปไตยมากขึ้น ซึ่งจะช่วยลดความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญจากผลการวิจัยดังกล่าวนี้ได้

6. กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษา ควรจัดอบรมสัมมนาผู้บริหารโรงเรียนอย่างน้อยภาคการศึกษาละ 1 ครั้ง เพื่อให้ผู้บริหารรับรู้ เข้าใจ และเห็นความสำคัญของการเสริมสร้างค่านิยมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในการที่จะได้กำหนดขั้นตอนและแนวทางการปลูกฝังและเสริมสร้างค่านิยมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยแก่นักเรียน ซึ่งผู้บริหารควรที่จะรับไปดำเนินการตามความเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพของโรงเรียน เพราะจากการวิจัยที่ผ่านมา ผู้บริหารไม่ได้ปฏิบัติจริงเกี่ยวกับเรื่องนี้มากนัก ซึ่งอาจจะมีสาเหตุด้านต่าง ๆ และจากการวิจัยครั้งนี้พบว่า อาจารย์ส่วนใหญ่ไม่เคยไปศึกษาดูงานจากโรงเรียนที่มีการจัดโครงการเสริมสร้างประชาธิปไตย ร้อยละ 68.8 แสดงว่าผู้บริหารไม่เห็นความสำคัญในเรื่องนี้ทั้งที่การวิจัยครั้งนี้พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นผู้บริหารหรือผู้ช่วยฝ่ายบริหารโรงเรียน ร้อยละ 20.8

7. นอกจากนโยบายที่จะเสริมสร้างค่านิยมทางการเมืองให้นักเรียนในระดับมัธยมศึกษาแล้ว ควรได้มีการรับช่วงต่อการดำเนินการในเรื่องนี้ต่อไปในระดับอุดมศึกษาด้วย เพราะการเสริมสร้างค่านิยมทางการเมืองจำเป็นต้องปลูกฝังความรู้สึกรักชาติ ความเชื่อ และอุดมการณ์ต่าง ๆ ตลอดไป เพื่อให้ผู้เรียนเห็นว่า ทรราชใดที่สังคมนการเมืองของประเทศในลักษณะแบบประชาธิปไตยจะดำเนินหรือคงอยู่ได้ จำต้องอาศัยพลเมืองของชาติที่ให้ความสำคัญและร่วมมือกันรักษาและปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง และประการหนึ่งที่จะทำได้ก็คือ ความร่วมมือร่วมใจจากพลเมืองที่มีการศึกษาอันได้แก่ ผู้เรียนในทุกระดับการศึกษานั้นเอง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

1. ควรทำการวิจัยเพื่อสังเกตพฤติกรรมของอาจารย์ในการเสริมสร้างค่านิยมทางการเมืองให้นักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาเพียงโรงเรียนเดียว เพื่อจะได้ทราบข้อมูลในแต่ละเรื่องจะได้ดำเนินการแก้ไขและปรับปรุงให้ถูกต้องและสอดคล้องเป็นเรื่อง ๆ ไป เพราะจากผลการวิจัยพบว่า การเสริมสร้างค่านิยมทางการเมืองให้นักเรียนของอาจารย์โรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีภูมิหลังต่างกันในด้านต่าง ๆ รวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก ซึ่งการวิจัยนี้ทำให้ทราบข้อมูลที่ไม่ละเอียด เพราะเป็นการวิจัยจากการสุ่มตัวอย่างมาเท่านั้น จึงอาจจะทำให้ไม่ทราบข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมของอาจารย์แต่ละโรงเรียนในการเสริมสร้างค่านิยมดังกล่าวนี้ได้ละเอียด อันจะมีผลให้ไม่สามารถแก้ไขปรับปรุงได้ถูกต้องหรือสอดคล้องกับสภาพและปัญหาของโรงเรียนนั้น ๆ ได้

2. ควรศึกษาและวิจัยการ เสริมสร้างค่านิยมทางการ เมืองให้แก่ัก เรือน โรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตการศึกษาอื่น ๆ เพื่อเปรียบเทียบผลการดำเนินงานว่าเหมือน หรือแตกต่างกันอย่างไร เพราะจากการวิจัยที่ผ่านมายังไม่มีการวิจัยในลักษณะนี้เลย และ การวิจัยครั้งนี้เป็น เพียงการวิจัยใน เขตกรุงเทพมหานคร เท่านั้น

3. ควรศึกษาบทบาทและความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษาในสังกัดกรมสามัญศึกษา ที่มีต่อการเสริมสร้างค่านิยมทางการ เมืองให้แก่ัก เรือน เพราะเท่าที่ผ่านมาเป็นเพียง การศึกษาบทบาทและความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษาในเรื่องอื่น ๆ แม้แต่ในการวิจัย ครั้งนี้ก็ เป็นเพียงการศึกษาการเสริมสร้างค่านิยมทางการ เมืองให้แก่ัก เรือนของอาจารย์ โรงเรียนมัธยมศึกษาตามการรับรู้ของอาจารย์และัก เรือน ยังไม่เป็นการศึกษาบทบาทและ ความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษาเพียงอย่าง เดียวเท่านั้น

4. ควรได้ศึกษาและวิจัยการเสริมสร้างค่านิยมทางการ เมืองให้แก่ัก เรือนของ อาจารย์โรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีภูมิลำเนาต่างกันในด้านอื่น ๆ อีก เช่น ด้านครอบครัว เศรษฐกิจ และสังคม เพราะจากการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาภูมิลำเนาของอาจารย์ในด้าน เพศ อายุ ระดับการศึกษา สาขาวิชาที่สอน และประสบการณ์ในการทำงาน ซึ่งอาจจะ ยังไม่เห็นข้อแตกต่างกันมากนัก แต่ถ้าได้มีการวิจัยถึงภูมิลำเนาอื่น ๆ เช่น ด้านครอบครัว เศรษฐกิจ และสังคม จะทำให้เห็นและทราบข้อแตกต่างของภูมิลำเนาอาจารย์ในการที่จะมี บทบาท อิทธิพล และพลังผลักดันให้อาจารย์ต้องปลูกฝังหรือ เสริมสร้างค่านิยมดังกล่าว เป็นไป ในลักษณะแบบประชาธิปไตยหรืออำนาจนิยมและ เหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร

5. ควรวิจัยเพื่อติดตามผลการดำเนินงานในการเสริมสร้างค่านิยมทางการ เมือง ให้แก่ัก เรือนโรงเรียนมัธยมศึกษาทั่วประเทศ เพราะจากการวิจัยที่ผ่านมา ปรากฏว่ายังไม่มีการวิจัยในลักษณะนี้เลย ซึ่งถ้าหากได้วิจัยในลักษณะดังกล่าว จะช่วยให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ในการจัดการศึกษาได้เห็นความสำคัญของการเสริมสร้างค่านิยมทางการ เมืองแบบประชาธิปไตย มากขึ้น และมีการปฏิบัติอย่าง เป็นจริง เป็นจังกันมากกว่าในปัจจุบัน ซึ่งจะมีผลให้การเสริม สร้างค่านิยมทางการ เมืองแบบประชาธิปไตยบรรลุผลได้ไม่ เพียงแต่มีไว้ เป็นรูปแบบของคำรา หรือ เอกสารอันปราศจากการนำมาปฏิบัติ เป็นจริง เป็นจัง เหมือนดังปัจจุบันที่ เห็นนี้